

Risto Sänkiahokin 50 vuotta

Niin vaikeata kuin sitä hyvätasoisesta tennispelaajasta ja Kaisaniemen piikin (25 km) moninkertaisesta juoksijasta onkin uskoa, kirkonkirjat osoittavat Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden metodologian professorin, kaikkien tunteman politologin Risto Sänkiahon täyttäneen keväällä (12. 3. 1991) 50 vuotta. Tuotantoteknisistä syistä ja koska juhlinnan kohde pakeni kevättälvella Alpeille laskettelemaan, *Politiikka*-lehden ja tiedeyhteisön taholta tuleva muistaminen tapahtuu vasta tässä numerossa.

1970-luvun alkuvuosiin saakka valtaosa Sänkiahon julkaisuista käsitteli äänestyskäytäytymistä joko puoluekannatuksen, vaaliekologian (väitöskirja vuonna 1968), vaaliennusteiden, äänestysosallistumisen tms. muodossa. Seikka joka teki yhdessä yössä Sänkiahosta valtakunnallisen vaalikuuluisuuden, oli vuoden 1970 eduskuntavaalien prognoosien ohjelmakömmähdyks — joka ei ollut Sänkiahon käsialaa — SMP:n kannatuksen osalta. Siinäähän ei ollut huomioitu yli kymmenkertaista kasvumahdollisuutta. Näin joutuivat vaalikommentaattorien vaikeanpaikan selittelyt vastakkain SMP:n puoluesihteeri Eino Poutiaisen kansanmiehen ja — ja ääniradion — ajantasatietojen kanssa. Tietäähän sen miten siinä käy: »roknoosiherrat» saivat kuulla Poutiaiselta ja kansalta kunniansa, ja joskaan ei ehkä ennustajien kunnia kasvanut, niin pysyvä maine kuitenkin syntyi!

Vuodelta 1970 ovat Sänkiahon tuotannossa peräisin kaksi jo aivan muuta aihepiiriä käsittelevää artikkelia: liikuntaa ja urheilua koskeva jalkapallon Suomen- ja SM-sarjan katsojatutkimus sekä poliittista päätöksentekoa ja futurologiaa koskeva artikkeli. Varsinkin urheilu- ja liikuntasosiologisista tutkimuksista on tullut Sänkiahon tuotannossa niin vahva alue, että sitä voi perustellusti pitää hänen tutkijaprofiilinsa toisena kantavana teemana. Tulevaisuuden tutkimukseen kohdistunut harrastus on virinnyt uudelleen 1980-luvulla.

Kolmantena tutkijaprofiilin perusjuonteena Sänkiahon tuotannossa voi pitää metodologian, erityisesti empiirisen tutkimuksen monimuuttujamenetelmien, sovellutusta ja kehitystä. Näiden pääalojen ohella Sänkiaho on kirjoittanut runsaasti puolueista ja hallitusten toiminnasta, suunnittelusta ja hyvinvointivaltiosta sekä poliittisesta evaluaatiosta. Sänkiaholla on myös muutamia alueellisia mielenkiinnon kohteita Kiinasta itäiseen Afrikkaan. Rakkain näistä näyttää olevan lähi-itä ja erityisesti Israel. Hänellä on monipuoliset ja vahvat kansainväliset kontaktit niin vaalitutkijana kuin urheilusosiologinakin. Hänen vuonna 1974 julkaisemansa empiiristen menetelmien opas *Temput ja kuinka ne tehdään*, alaotsikkonaan tunnettu sarkastinen *Monimuuttujamenetelmät kansan palveluksessa* eräänlaisena julkidemarin sivalluksena pääälletunkeville taistolaisopiskelijoille, on ehtinyt kuluja useamman opiskelijasukupolven käsissä. Hänen yhdessä Pertti Pesosen kanssa vuonna 1979 julkaisemansa, *Kansalaiset ja kansanvalta*, perusteellinen ja laaja *survey*-tutkimus suomalaisten poliittisista mielipiteistä, ilmestyi aikana, jolloin empiirinen tutkimus yleensä ja vaalitutkimus erityisesti oli monella tutkijatahollakin lähes kirosana. Se tulee jäämään alan tutkimushistoriaan paitsi arvokkaana monumenttina myös kansalaistekona. Määrämuotoinen vaaleilla tapahtuva päätöksentekijöiden valinta on ollut ja tulee olemaan vielä pitkään yksi politiikan perusprosesseista, jota tutkitaan silloinkin kun monet muoti-ilmiöt ovat jo kokonaan unohtuneet. Parhailtaan Sänkiaho jälleen yhdessä Pertti Pesosen kanssa toteuttaa äskeisiä 1991 vaaleja koskevaa laajaa paneelitutkimusta.

Tietty värikkyyks ja vaihtelevuus on ollut ominaista myös Sänkiahon akateemiselle opettajan uralle, sillä valtio-opin professoritason virkojen lisäksi — Helsingin, Tampereen ja Jyväskylän yliopistoissa — hän on hoitanut kasvatustieteiden metodologian professuuria, yhteiskuntatieteiden metodologian professuuria ja kahtakin tutkimuslaitoksen johtajan tointa. Hänet on todettu päteväksi myös liikuntasuunnittelun apulaisprofessuuriin. Pohjaa kokemusperäiselle politiikan tutkimukselle hän haki 1970-luvun alussa koko lukuvuoden kestäneellä tutkijavierailulla Michigan Universityn Institute for Social Research -keskuksessa USA:ssa.

Yhteiskunnallisesti Sänkiaho on ollut aina varsin aktiivi ja kantaa — ottava. Hänen sosiaalidemokraattinen kantansa ei ole jäänyt vakan alle. Se on tullut julki niin pamfleteissa, kolumneissa kuin radio- ja TV-väittelyissä. Hän toimi 1960-luvun lopussa Helsingin kaupunginvaltuuston jäsenenä yhden kauden ja oli tuolloin mm. Osuuskunta Elannon edustajiston jäsen. Vuodesta 1985 lähtien hän on toiminut Tampereen kaupunginvaltuuston jäsenenä. Myös tieteen ja korkeakoulutuksen piirissä hän on toiminut monissa valinnaisissa luottamustehtävissä, mm. korkeakouluneuvostossa ja liikuntatieteellisessä neuvostossa. Omalla tieteenalallamme Sänkiaho on toiminut Poliitiikka-lehden päätoimittajana ja toimii parhaillaan Valtiotieteellisen yhdistyksen puheenjohtajana. Alamme edustajille poikkeuksellisempina saavutuksena mainittakoon vielä eräs Sänkiahon henkilöhistoriaan kuuluva erikoisempi saavutus: RUK:n kurssin 125 varusmiespriimus kunniamiekkoineen vuonna 1967. Mitä olisikaan tutkijayhteisömme ilman Risto Sänkiahoa!

Toivotamme »Södikan kundeista» 1960-luvulla tutkijayhteisöömme saapuneelle kollegalle, tutkijatoverille ja hyvälle ystävälle mitä parhaita onnea ja menestystä.

OLAVI BORG